

Sygn. akt **IC 249/12** (I C 251/12, I C 252/12)

o.a.WYROK

o.b.W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Mariusz Tchórzewski

Protokolant: Olga Kuna-Kowalczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 marca 2014 r. w Lublinie

sprawy przeciwko (...) S.A. w S.

z powództw:

I. A. M. (1) o:

a. zadośćuczynienie 50.000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

b. odszkodowanie 15.000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

c. odszkodowanie 13000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

II. A. M. (2) o:

a. zadośćuczynienie 50.000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

b. odszkodowanie 15.000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

III. M. M. (1) o:

a. zadośćuczynienie 25.000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

I. zasądza od pozwanego (...) S.A. w S. na rzecz powoda:

a. A. M. (1):

i. zadośćuczynienie 50.000,- (pięćdziesiąt tysięcy) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

b. A. M. (2):

i. zadośćuczynienie 50.000,- (pięćdziesiąt tysięcy) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

c. M. M. (1):

i. zadośćuczynienie 20.000,- (dwadzieścia tysięcy) zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

II. oddala powództwa w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego (...) S.A. w S. solidarnie na rzecz powodów A. M. (1), A. M. (2), M. M. (1) kwotę 5757,- (pięć tysięcy siedemset pięćdziesiąt siedem) zł tytułem częściowego zwrotu kosztów procesu;

IV. nakazuje ściągnąć od pozwanego (...) S.A. w S. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Lublinie kwotę 6111,30 (sześć tysięcy sto jedenaście 30/100) zł tytułem częściowego zwrotu kosztów sądowych, od ponoszenia których powodowie tymczasowo byli zwolnieni;

V. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Lublinie z roszczeń zasądzonych w punkcie I na rzecz powodów A. M. (1), A. M. (2), M. M. (1) kwoty po 715,74 (siedemset pięćnaście 74/100) zł tytułem częściowego zwrotu kosztów sądowych, od ponoszenia których powodowie tymczasowo byli zwolnieni.

IC 249/12 UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28.03.2012 r. (k.94) (...) S.A. w S. zostało pozwane przez:

IV. M. M. (1) o zadośćuczynienie 20.000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

V. A. M. (2) o:

a. zadośćuczynienie 50.000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

b. odszkodowanie 15.000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

VI. A. M. (1) o:

a. zadośćuczynienie 50.000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

b. odszkodowanie 15.000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

c. odszkodowanie 13000,- zł z ustawowymi odsetkami od dnia 14.01.2012 r.

Postanowieniami z dnia 27.07.2012 r. (k.236 i 365) połączono rozdzielone sprawy z powództw wskazanych osób do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

W uzasadnieniu swoich roszczeń powodowie wskazali, że w wyniku wypadku komunikacyjnego z dnia 4.02.2011 r. śmierć poniósł M. M. (2) (brat M. i syn pozostałych powodów), kwoty dochodzone pozwem stanowią uzupełnienie zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c., stosownego odszkodowania z art. 446 § 3 k.c., odszkodowania z art. 446 § 1 k.c. (zwrot kosztów pogrzebu), wypłaconych przez pozwanego w postępowaniu likwidacyjnym.

Pozwany w odpowiedzi na pozew z dnia 10.09.2012 r. (k.373), przyznając swoją pełną odpowiedzialność za sprawcę wypadku, podniósł zarzut wygaśnięcia roszczeń powodów z uwagi na ich pełne zaspokojenie w ramach likwidacji poszczególnych szkód w postępowaniach nr nr (...), (...), (...), (...), (...).

Stanowiska stron opisane powyżej były popierane do końca procesu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 4.02.2011 r. w miejscowości T. P. B., kierując samochodem M. o nr rej. (...), nie zachowując należytej ostrożności doprowadził do zderzenia z samochodem V. (...) nr rej. (...) kierowanym przez P. M.. W wyniku obrażeń doznanych w trakcie zderzenia, w dniu 4.04.2011 r. śmierć poniósł 27-letni pasażer samochodu M. – M. M. (2). W dacie zdarzenia sprawca kolizji był objęty umową OC z pozwanym ubezpieczycielem (okoliczności bezsporne; odpisy (...) k.31, 32, świadectwo maturalne k.58).

Zmarły mieszkał z rodzicami w mieście R.. A. M. (2) posiadała udział 1/2 części w gospodarstwie rolnym o pow. ponad 6,5 ha na terenie Gminy K.. W przeszłości pracowała w szpitalu w R. (jako technik analityki medycznej), później

zajęła się prowadzeniem gospodarstwa rodziców i dorabiała prowadząc sklepik szkolny. A. M. (1) pomagał żonie i dodatkowo długotrwale pracował w W. (gdzie pracuje nadal, dojeżdżając codziennie) oraz udzielał się społecznie, jako działacz sportowy w R.. Pasję dzielił razem z synem, który był zawodnikiem amatorskiej drużyny koszykówki Bar (...) i piłkarzem (...) (zeznania powoda k.406 i 506; artykuły prasowe k.63-65; dyplomy k.68-79). M. M. (2) pracował (w ramach umowy zlecenia) w magazynie firmy kurierskiej w B. koło W., codziennie dojeżdżając do pracy z Ryk, w razie potrzeb doraźnie pomagał rodzicom w pracach polowych. W 2009 r. uzyskał dochód w kwocie łącznej 7613,59 zł, w 2010 r. w kwocie 21235,84 zł, czyli ok. 1770,- zł miesięcznie (PIT-y k.52-57). Miał narzeczoną, po ślubie zamierzał zamieszkać w domu rodzinnym. M. M. (1), jego młodsza siostra, ówczesznie zamieszkiwała, na stałe, w W. (zeznania M.M. k.405v i 506, A. M. (2) k.406v-407).

W okresie 20.04.2011-18.04.2012 r. M. M. (1) odbyła psychoterapię w formie 5 wizyt w poradni psychologicznej (...) s.c. w R. (dokumentacja k.418-420). Bezpośrednio po śmierci brata pojawiły się u niej (do 10 miesięcy) objawy typowe dla reakcji żałoby, w rozumieniu ostrej reakcji na stres, później, do dwunastego miesiąca, jako zaburzenia adaptacyjne. Aktualnie nie występują już u niej zaburzenia psychiczne w postaci przedłużonej reakcji żałoby, powódka stara się przedstawić, jako osoba bardziej chora, niż to faktycznie jest, utrzymuje się u niej natomiast uczucie tęsknoty za fizyczną i psychiczną obecnością brata. Obecnie powódka nie wymaga już żadnej pomocy specjalistycznej psychiatrycznej, lub psychologicznej, doznania związane ze śmiercią brata nie wywołały u niej ani trwałego, ani długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, prowadzi własną działalność gospodarczą (łączna opinia psychologiczno-psychiatryczna G..S. i P. K. k.455-459).

W dniu 30.05.2011 r. lekarz rodzinny skierował A. M. (2) na terapię psychologiczną w związku z rozpoznanymi zaburzeniami depresyjnymi sytuacyjnymi (k.81), powódka podjęła leczenie w (...) Centrum Pomocy (...) w R. (zaświadczenie k. 416, dokumentacja k.421-434). Bezpośrednio po śmierci syna pojawiły się u niej silne objawy reakcji na stres, wymagające wsparcia psychologicznego, utrudniające jej przystosowanie i funkcjonowanie w reakcjach społecznych. 13 miesięcy po śmierci syna zmarła jej matka, z którą była bardzo emocjonalnie związana i to kolejne traumatyczne zdarzenie, w połączeniu z zaburzeniami zespołu okresu klimakteryjnego, skutkowało powstaniem u powódki depresji na poziomie umiarkowanym o przywołanych, polietologicznych źródłach. Aktualny poziom wiedzy medycznej i społecznej nie pozwala w żaden sposób na określenie udziału poszczególnych źródeł w „puli depresyjnej” powódki, a tym samym stopnia trwałego uszczerbku na zdrowiu psychicznym wywołanego śmiercią syna. Bezspornym jest tylko to, że powódka nadal wymaga psychoterapii w związku ze polietologiczną depresją, choć w kontekście niniejszej sprawy starała się ona przedstawić, jako osoba bardziej chora, niż faktycznie jest (łączna opinia psychologiczno-psychiatryczna G..S. i P. K. k.463-467, 507-508, 523, 541).

A. M. (1) po śmierci syna, z którym łączyły go dodatkowe wspólne zainteresowania sportowe, przeżył ostrą reakcję na stres, której objawy znacznie utrudniały mu przystosowanie społeczne i efektywne codzienne działanie. Mimo to, nie podjął psychoterapii, obecnie diagnozuje się u niego istnienie poziomu depresji na poziomie przeciętnym-umiarkowanym/średnio-łagodnym, w postaci zaburzeń depresyjnych nawracających. Aktualnie występują u powoda wskazania medyczne (ze stanu zdrowia psychicznego) do podjęcia specjalistycznej terapii psychologicznej w związku ze stresem doznany po śmierci syna, w przypadku powoda możliwa jest kategoryczna diagnoza, że nie poradził sobie samodzielnie z reakcją żałoby i występuje u niego trwały uszczerbek na zdrowiu psychicznym, na poziomie 8% (łączna opinia psychologiczno-psychiatryczna G..S. i P. K. k.445-450, 509-510, 523).

W dniu 9.04.2011 r. odbył się pochówek M. M. (2), w związku z czym A. M. (1) poniósł koszty:

zakupu miejsca i pochówku wyznaniowego w kwocie 1820,- zł (zaświadczenie k.89),

usługi pogrzebowej i trumny w kwocie 1998,- zł (f-ra k.90),

wymurowania grobowca w kwocie 1800,- zł (dowód wpłaty k.91)

nagrobka granitowego w kwocie 17000,- zł (rachunek k.92).

Jako koszt pogrzebu zgłosił także wydatki na konsolację urządzoną w dniu 22.04.2011 r. w Zajazd s.c. w R., w kwocie 4049,50 zł (faktura k.91). Łącznie z tytułu szkody związanej z pogrzebem i pochówkiem syna powód zgłosił żądanie zapłaty sumy 26.667,50 zł.

Pismem sporządzonym w dniu 8.08.2011 r. (k.38) pełnomocnik M. M. (1) wezwał ubezpieczyciela sprawcy wypadku do zapłaty na jej rzecz zadośćuczynienia w kwocie 70000,- zł (k.38).

Pismem sporządzonym w dniu 8.08.2011 r. (k.40) pełnomocnik A. M. (1) i A. M. (2) wezwał ubezpieczyciela sprawcy wypadku do zapłaty na ich rzecz zadośćuczynień w kwotach po 100000,- zł, stosownych odszkodowań za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej w kwotach po 50000,- zł, odszkodowania związanego z kosztami pogrzebu w kwocie 7847,50 zł. Roszczenie odszkodowawcze związane z kosztami pogrzebu było uzupełniane w trakcie likwidacji szkody.

Decyzjami z dnia 6.09.2011 r. (k.50), 30.11.2011 r. (k.46) i ostateczną z dnia 13.01.2012 r. (k.43) ubezpieczyciel sprawcy szkody wypłacił łącznie na rzecz:

I. M. M. (1):

a. zadośćuczynienie 10.000,- zł

II. A. M. (2):

a. zadośćuczynienie 25.000,- zł

b. stosowne odszkodowanie 10000,- zł

III. A. M. (1):

a. zadośćuczynienie 25.000,- zł

b. stosowne odszkodowanie 10000,- zł

c. 5000,- zł za nagrobek i 8667,50 zł za koszty pochówku i pogrzebu (łącznie 13.667,50 zł, z czego 3049,50 zł za konsolację).

Opisany stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przywołane dowody, zgromadzone bezpośrednio w aktach sprawy. Dowody te obejmowały dokumenty prywatne i urzędowe (w kopiach, odpisach), prawdziwości, autentyczności i zgodności z oryginałem, których żadna ze stron procesu nie kwestionowała, zeznania powodów (w przywołanych fragmentach) oraz opinie stałych biegłych sądowych. Przy bezspornym, w istocie stanie faktycznym, żaden z dowodów nie został uznany za niewiarygodny a limine, za wyjątkiem faktury VAT za koszt konsolacji, co zostanie omówione w dalszej części uzasadnienia. Sąd nie obdarzył także wiarą zeznań A. M. (1) w części, w której wywodził on konieczność wydatkowania 500,- zł miesięcznie (czyli 6000,- zł rocznie) tytułem wynagrodzenia dla osób trzecich za pomoc w pracach polowych, uznając te twierdzenia za gołosłowne i sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego. A. M. (2) jest współwłaścicielką (z siostrą) gospodarstwa rolnego ogólnie towarowego o pow. łącznej 6,5 ha. Realia funkcjonowania takich drobnych gospodarstw na terenie województwa (...), znane powszechnie w żaden sposób nie pozwalają przyjąć za wiarygodne twierdzeń strony, że z powierzchni niewiele ponad 3 ha upraw rolnych (1/2 x 6,5 ha) powodowie uzyskują przychód, który pozwala na stałe, odpłatne zatrudnianie robotników rolnych za 500,- zł miesięcznie i uzyskiwanie jeszcze miesięcznie dochodu w wysokości 1000,- zł (vide oświadczenie powodów o stanie majątkowym k. 22 i 25). Tego twierdzenia, sprzecznego z faktami notoryjnymi, powodowie w żaden sposób nie udowodnili.

W ramach kontroli merytorycznej i formalnej łącznych opinii biegłego psychologa klinicznego G..S. i psychiatry P. K. Sąd nie dopatrzył się żadnych nieprawidłowości nakazujących odebranie im przymiotu pełnowartościowego źródła dowodowego. Biegli wskazali wszelkie przesłanki przyjętego rozumowania, przedstawili także jego tok, zgodnie

z aktualnymi zasadami wiedzy obowiązującymi w dziedzinie objętej ich specjalizacją. Wnioski płynące z opinii końcowych są klarowne i wynikają z przyjętych podstaw. Sąd nie dopatrywał się w nich błędów logicznych, niezgodności z życiowym doświadczeniem bądź też niespójności z pozostałym materiałem dowodowym, końcowo dzieląc wnioski specjalistów. Po złożeniu opinii uzupełniających żadna ze stron procesu nie zgłaszała zastrzeżeń do tych dowodów i ustaleń biegłych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Powództwa zasługują na uwzględnienie jedynie w części.

Podstawa odpowiedzialności pozwanego nie była sporna, należy przypomnieć, iż stosownie do treści art. 822 k.c. w zw. z art. 34 ust. 1, art. 35 i art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych: z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Ubezpieczeniem OC posiadaczy pojazdów mechanicznych jest objęta odpowiedzialność cywilna każdej osoby, która kierując pojazdem mechanicznym w okresie trwania odpowiedzialności ubezpieczeniowej, wyrządziła szkodę w związku z ruchem tego pojazdu. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem mechanicznym, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Z kolei istota odpowiedzialności sprawcy wypadku, opiera się – w stanie faktycznym niniejszej sprawy - na zasadzie ryzyka i wynika z treści art. 436 § 1 kc.

W przedmiotowej sprawie, z uwagi na datę zaistnienia zdarzenia szkodowego wprost mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego - art. 446 § 3 i 4 k.c. oraz art. 446 § 1 k.c.

Roszczenie o zadośćuczynienie z art. 446 § 4 k.c.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy powodowie, w następstwie śmierci osoby bliskiej, doznali wstrząsu psychicznego (prowadzącego u wszystkich do rozstroju zdrowia, sama żałoba nie jest jednostką chorobową, lecz u wskazanych powodów doznania z nią związane wywołały długotrwałe skutki w sferze zdrowia psychicznego), a także krzywdy w postaci cierpień psychicznych.

W realiach sprawy okolicznością bezsporną była bezprawność zawinionego działania kierowcy samochodu M., za którego ponosi zastępczą odpowiedzialność pozwany ubezpieczyciel, jak też to, że śmierć brata i syna powodów była powiązana adekwatnym związkiem przyczynowym z bezprawnym działaniem kierowcy samochodu i zbędne jest dalsze analizowanie tej kwestii w niniejszych motywach.

Rozmiar krzywdy i cierpień powodów, obok dowodów w postaci ich zeznań, znalazł odzwierciedlenie w wywołanych opiniach biegłych sądowych. W judykaturze akcentuje się jednak, że temu elementowi nie można nadawać, przy rozważaniu zadośćuczynienia z art. 446 § 4 k.c., dominującego znaczenia. Kwestia długotrwałości przeżywania przez powodów żałoby, rozmiaru pozostałych zaburzeń adaptacyjnych itp. nie może być pomijana, lecz ma charakter pomocniczy, dodatkowy. W rozważaniu zasadności roszczenia z art. 446 § 4 k.c. dominujący, pierwszoplanowy jest, bowiem aspekt trwałego zerwania więzi rodzinnych ze zmarłą osobą bliską (tak SA w Lublinie w uzasadnieniu wyroku z dnia 16.10.2013 r., I ACa 391/13).

Nie ulega wątpliwości, że rodzina, jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71

Konstytucji stanowi, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie wskazanego przepisu.

Reasumując powyższe rozważania należy wskazać, iż spowodowanie przez P. B. wypadku komunikacyjnego, w którym śmierć poniósł brat i syn powodów, będący bliskim członkiem rodziny, było bezprawnym naruszeniem prawa powodów do życia w pełnej rodzinie, prawa do utrzymania więzi rodzinnych i wywołało krzywdę wymagającą kompensaty finansowej. Sąd był, zatem uprawniony do przyznania powodom odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego. Na podstawie art. 446 § 4 k.c. k.c. kompensowana jest krzywda, a więc szkoda niemajątkowa wywołana naruszeniem dobra osobistego, polegająca także na psychicznych cierpieniach pokrzywdzonego. Ustalenie krzywdy – i jej rozmiaru - ma podstawowe znaczenie dla określenia odpowiedniej sumy, która miałaby stanowić jej pieniężną kompensatę. Przy oznaczeniu zakresu wyrządzonej krzywdy za konieczne uważa się uwzględnienie: rodzaju naruszonego dobra, zakresu (natężenie i czas trwania) naruszenia, trwałości skutków naruszenia i stopnia ich uciążliwości, a także stopnia winy sprawcy i jego zachowania po dokonaniu naruszenia (por. wyrok SN z 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 99/05, LEX nr 198509; wyrok SN z 1 kwietnia 2004 r., II CK 131/03, LEX nr 327923; wyrok SN z 19 sierpnia 1980 r., IV CR 283/80, OSN 1981, nr 5, poz. 81; wyrok SN z 9 stycznia 1978 r., IV CR 510/77, OSN 1978, nr 11, poz. 210).

W realiach sprawy ustalono jednoznacznie, że istotne cierpienia psychiczne powodów miały charakter długotrwały, znacząco wykraczały poza okres żałoby charakterystyczny dla kręgu kulturowego, w którym powodowie funkcjonują (vide zorganizowanie turnieju sportowego poświęconego pamięci syna i brata – k.62).

W judykaturze akcentuje się, że na rozmiar krzywdy związanej ze śmiercią osoby bliskiej mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań, poczucie osamotnienia i pustki, wstrząs psychiczny, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia osoby bliskiej (nerwicy, depresji), stopień, w jakim pokrzywdzony potrafił się znaleźć w nowej rzeczywistości (por. uzasadnienie wyroku SA w Lublinie z dnia 8.08.2012 r. I ACA 330/12). Bez powtarzania dokonanych ustaleń, należy tylko zaakcentować, że u wszystkich powodów wskutek śmierci M. M. (2) powstało trwale poczucie pustki i osamotnienia, śmierć ta wpłynęła istotnie i długotrwale na ich funkcjonowanie emocjonalne, społeczne. W konsekwencji, mając powyższe na względzie, Sąd uznał, że krzywda rodziców zmarłego ustalona w sprawie, byłaby w całości zrekompensowana zadośćuczynieniem w wysokości łącznej nie mniejszej, niż dochodzone 75.000,- zł, zaś siostry zadośćuczynieniem w wysokości łącznej 30000,- zł, a kwoty te są właściwe dla zatarcia ustalonych negatywnych emocji lub co najmniej złagodzenia odczucia krzywdy powodów po śmierci syna i brata. Kwoty powyższe w ocenie Sądu nie są zawyżone in casu (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 lutego 2012 roku, sygn. akt I ACA 84/12, LEX 1124827, tak też uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z 08.12.1973 III CZP 37/73 OSNC 1974. p.145; identycznie A.Szpunar op.cit. str. 181, 183-185). Sąd ostatecznie zasądził na rzecz powodów kwoty pomniejszone o sumy wypłacone im w postępowaniu likwidacyjnym.

Na podstawie art.481 § 1 i 2 k.c. Sąd zasądził odsetki ustawowe od zasądzonych roszczeń. Zgodnie, bowiem z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2003 roku, Nr 124, poz. 1152 ze zm.) zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie (w sprawie powodowie zgłosili ostatecznie roszczenia akcesoryjne na korzyść zakładu ubezpieczeń, określone żądanie pozwu – korzystniejsze dla pozwanego, było dla Sądu wiążące, w świetle art. 321 § 1 k.p.c.). Sąd wziął pod uwagę fakt, że sposób określania wymagalności świadczenia (a więc i daty, od której zasądza się odsetki), powiązany z datą wyrokowania, był aktualny w okresie dwóch ostatnich dekad ubiegłego tysiąclecia, w okresie inflacji waluty krajowej w stopniu wpływającym na stosunki cywilno-prawne. Obowiązek określania odszkodowania wg stanu z daty wyrokowania (art. 363 § 2 kc i art. 316 § 1 kpc) oraz regulacje dotyczące

odsetek rodziły ówczasnie groźbę podwójnej waloryzacji świadczeń, a tym samym – nienależnego wzbogacenia powoda względem pozwanego. Odsetki pełnią, bowiem rolę elementu waloryzacji, represyjną i kompensacyjną (por. P.Mroczek Glosa Palestra 2001/9-10/233, J Dyka Glosa PS 1997/9/72, wyrok SN z 29.01.1997 I CKV 60/96 Prok. i Pr. 1997/5/31, uzasadnienie wyroku SN z 13.10.1994 I CRN 121/94 OSNC 1995/1/21). Waloryzacja należnego świadczenia, dokonywana w wyniku przestrzegania dyspozycji art. 363 § 2 kc, pochłaniała roszczenie wierzyciela z tytułu odsetek za opóźnienie, uzasadniając przyznanie odsetek od daty wyroku (por. wyrok SN z 10.02.2000 r. II CKN 725/98 OSNC 2000/9/158). W aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, przy niewielkiej, jednocyfrowej inflacji waluty w stosunku rocznym, przywołane zasady powinny być już stosowane wyjątkowo, a kompensacyjna funkcja zadośćuczynienia winna być realizowana przez zasądzenie odsetek od dnia wezwania do zapłaty (terminu określonego w wezwaniu), od kwoty zadośćuczynienia objętej wezwaniem, a tak określone świadczenie pokrywa szkodę oraz inflację, o ile tylko w toku procesu nie ujawniły się nowe, nieznanne wcześniej, skutki zdarzenia (J.Dyka op.cit; analogicznie S.A. w Katowicach w wyroku z 21.11.1995 I ACr 592/95 OSA 1996/10/23, S.A. w Łodzi w wyroku z 23.07.1998r. ACa 343/98 Wokanda 1998/12 s.48, SN w wyroku z 30.03.1998r. III CKN 330/97 OSNC 1998/12/209).

Odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c.

Odnosząc się do roszczenia o zapłatę odszkodowań za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powodów należy przypomnieć, że świadczenie z art. 446 § 3 k.c. ma na celu zrehabilitowanie rzeczywistego znacznego (a nie każdego) pogorszenia sytuacji życiowej najbliższej rodziny zmarłego i w realiach sprawy jego zasadność nie została w ogóle udowodniona, ponad zakres roszczenia uznanego przez zakład ubezpieczeń w postępowaniu likwidacyjnym. Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej zależne jest od rozmiarów ujemnych następstw o charakterze majątkowym, a także zmian w sferze dóbr niematerialnych uprawnionego, już istniejących lub dających się przewidzieć. W ustalonym stanie faktycznym powodowie w ogóle nie podjęli próby, poza niewiarygodnym jednoaspektowym twierdzeniem A. M. (1), wykazania zmiany ich sytuacji majątkowej po śmierci syna, zatem w tym zakresie brak było podstaw do przyjęcia, że spełniona została kwantyfikująca przesłanka z omawianego przepisu. Strona powodowa wywodziła także, że powodowie mogli zasadnie oczekiwać pomocy syna w dalszym okresie ich życia, lecz należy wskazać, że w postępowaniu likwidacyjnym pozwany uwzględnił tę okoliczność wypłacając rodzicom zmarłego stosowne odszkodowania, a w niniejszym procesie powodowie nie przedstawili żadnego dowodu i uzasadnionego zarzutu, że przyznana im łączna kwota 20000,- zł jest rażąco zaniżona i niezasadna. W ocenie Sądu odszkodowanie z art. 446 § 3 k.c. wypłacone powodom w aspekcie „zmian w sferze dóbr niematerialnych” rodziców zmarłego nie jest sumą znikomą i ustaloną w sposób zaniżony, jeżeli zważy się, że zmarły planował już założenie własnej rodziny i bezspornym jest to, że na zaspokajaniu potrzeb żony i zstępnych koncentrowałby swoją aktywność życiową. Nie sposób również pominąć faktu, że w związku ze śmiercią syna powodowie A. i A. M. (3) nie utracili wszystkich potomków, utrzymują bardzo poprawne i prawidłowe relacje rodzinne z córką M. M. (1), prowadzącą aktualnie własną działalność gospodarczą i zasadnie mogą liczyć na alimentację z jej strony, w późniejszym okresie swego życia.

Konkludując, strona powodowa nie podołała obowiązkowi z art. 6 k.c w zw. z art. 232 k.p.c. udowodnienia zasadności dalej idącego roszczenia odszkodowawczego i na podstawie wskazanych przepisów podlegało ono oddaleniu.

Roszczenie o odszkodowanie z art. 446 § 1 k.c.

Opisywane roszczenie ma charakter ściśle majątkowy i zmierza do kompensaty szkody majątkowej wywołanej działaniem sprawcy deliktu. W ramach tej normy podlega kompensacji między innymi szkoda zawiązana z kosztami pochówku zmarłej osoby bliskiej, w zakresie przyjętym zwyczajowo w danym środowisku. Roszczenia powodów zostały, co do zasady, uznane przez pozwanego zakład ubezpieczeń, który w części wypłacił stosowne odszkodowania. W ocenie Sądu, kwoty te de facto znacząco wykraczały już poza granice „przyjęte zwyczajowo w danym środowisku” i brak było podstaw do uwzględnienia dalej idącego roszczenia A. M. (1). Przypomnieć należy, że z tego tytułu wypłacono mu łączne odszkodowanie przenoszące sumę 13.000,- zł, a więc i tak równowartą ponad 200% kosztów przyjmowanych z tego tytułu na terenie Sądu Okręgowego w Lublinie. Obszar właściwości Sądu obejmuje województwo (...) – obecnie jeden z czterech najbiedniejszych (i o najniższym poziomie dochodów mieszkańców) regionów Unii Europejskiej (pozostający „w tyle” za większością regionów choćby takich państw, jak Rumunia, czy Bułgaria, których PKB są

niższe od uzyskiwanego statystycznie PKB w Rzeczypospolitej Polskiej – fakt notoryjny, nie wymagający dowodu). Oczywistym jest, że rodzina ma nieskrępowane prawo do takiego honorowania zmarłego członka, jakie będzie odpowiadać jej oczekiwaniom i zaspokoi potrzeby uczuciowe, jednakże w świetle art. 362 k.c. wydatki z tym związane nie mogą w całości być uznawane – jeżeli przenoszą granice przywołane powyżej, za szkodę obciążającą sprawcę obowiązkiem jej naprawienia. Łączny koszt pochówku i pogrzebu M. M. (2) wyniósł niemal 30 tys. zł, a więc niemal 500% kosztów przeznaczanych na ten cel przez społeczeństwo regionu, w którym żyje jego rodzina. Sąd nie znalazł, w świetle przywołanych przepisów, podstaw do zasądzenia odszkodowania uzupełniającego zarówno w zakresie granitowego nagrobka, drogiego na lokalnym rynku funeralnym (vide informacje i oferty zawarte w sieci teleinformatycznej Internet), jak też w odniesieniu do konsolacji, która miała być urządzona w lokalu gastronomicznym. W świetle treści dokumentu prywatnego (faktury VAT – k.91), usługa ta miała być świadczona w dniu 22.04.2011 r., a więc kilkanaście dni po dacie pochówku M. M. (2) (9.04.2011 r.) i jej koszt wyniósł ponad 4000,- zł. Pomijając już okoliczność, że zwyczaje panujące w regionie zamieszkania powodów nie nakazują urządzania przedmiotowych uroczystości konsolacyjnych w lokalach gastronomicznych (przeciwnie, zwyczaj nakazuje urządzanie konsolacji w domu) i to kilkanaście dni po uroczystościach grzebalnych, to należy wskazać, że w świetle ofert lokali gastronomicznych z okręgu Sądu (województwa (...)), koszt przyjęcia okolicznościowego obejmującego obiad z przystawkami, wynosi ok. 25-30 zł/osobę, co nakazuje przyjąć, że w konsolacji urządzonej przez powodów uczestniczyło ponad 100 osób, a więc bezspornie wykraczała ona poza zwyczajowe przyjęcie dla członków najbliższej rodziny. Jak wynika z informacji zawartych na stronie www.karczmarybna.superturystyka.pl/, lokal gastronomiczny, w którym miała odbywać się stypa (wg faktury VAT złożonej do akt sprawy), oferuje obiady w cenie do 20 zł/osobę, co nakazuje przyjąć, że obiady z przystawkami mieściłyby się w podanych wyżej granicach cenowych. Oznacza to, zatem, że albo konsolacja urządzona na cześć M. M. (2) była urządzona dla ponad 130 osób (czyli w wymiarze większym, niż niejedno przyjęcie weselne), co bezpodstawnie obciążać miałyby pozwanego ubezpieczyciela, albo – co bardziej prawdopodobne – przedłożony przez powoda dokument w postaci faktury VAT jest całkowicie niewiarygodny i nie odzwierciedla faktycznego kosztu stypy, uniemożliwiając uwzględnienie zgłoszonego powództwa. Tytułem zwrotu części kosztów pomnika granitowego ubezpieczyciel wypłacił już powodowi kwotę 5000,-zł, a tytułem kosztów konsolacji sumę 3049,50 zł i kwoty te z pewnością nie są zaniżone w świetle dyspozycji przywołanego przepisu. Domaganie się, zatem przez powoda dopłaty 12000,-zł za granitowy pomnik i 1000,- zł za konsolację, jest bezpodstawne.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu, oparto na dyspozycji art. 100 k.p.c. i art. 113 ust. 1 i 2 u.k.s.c., uwzględniając utrzymanie się powodów ze swoimi roszczeniami w 74% (120000 zł/163000 zł.).

Orzekając w tym przedmiocie Sąd uwzględnił utrwalone stanowisko judykatury, iż żądanie przez stronę powodową odszkodowania z art. 446 § 3 k.c. w wysokości wygórowanej sprawia, że musi się liczyć z tym, że stopień przegrania przez nią sprawy będzie zasadniczym czynnikiem końcowego orzeczenia o tych kosztach, mimo ocenego charakteru zgłoszonych roszczeń pieniężnych (por. post. SN z 5.12.2012 r. I CZ 43/12; por. także wyrok SA w Lublinie z 17.10.2012 r. I ACa 420/12). Sąd nie znalazł podstaw do zastosowania w sprawie normy art. 102 k.p.c. Powodowie nie są osobami nieporadnymi, które bezwiednie i nieświadomie doprowadziły do wytoczenia powództwa rażąco wygórowanego, bez refleksji, co do ewentualnych konsekwencji tak zgłoszonych roszczeń. Zarówno w postępowaniu likwidacyjnym, jak i sądowym udzielili pełnomocnictwa pełnomocnikowi wyspecjalizowanemu w dochodzenia roszczeń od ubezpieczycieli sprawców szkód komunikacyjnych. Mieli, zatem możliwość świadomego korzystania z pomocy profesjonalnych pełnomocników w postępowaniu przedsądowym i sądowym, dokładnego poznania uzasadnień zgłaszanych w ich imieniu żądań. Wystąpienie z powództwem znacząco przewyższającym kwoty uzasadnione stanem faktycznym ich sytuacji rodzinnej, bez logicznego uzasadnienia, musi być poczytane tylko za wyraz eskalującej postawy roszczeniowej strony, wykluczając całkowicie możliwość rozważania zastosowania normy art. 102 k.p.c.

Pełnomocnik powodów wniósł o zasądzenie, na rzecz powodów sumy 7200,- zł wynagrodzenia za udzieloną pomoc prawną oraz 68 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictw (pkt 7 pozwu). Stanowiska tego nie sposób podzielić, gdyż przy trojgu mocodawców łączna opłata skarbową ustalona wg kryteriów ustanowionych w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. wynosi 51 zł.

Powodowie ponieśli, zatem, w zakresie koniecznych kosztów procesu: 51,- zł opłaty skarbowej od dokumentów pełnomocnictw (k.10, 11, 12), 1000,- zł części opłaty od pozwu (k.113), 60 zł opłaty od zażaleń (k.218 i 343), 2000,- zł zaliczki na wydatki (k.411). Pozwany poniósł 6,- zł opłaty (k.412).

Powodowie i pozwany byli reprezentowani przez pełnomocników (adwokatów, radców prawnych), których wynagrodzenia należało ustalić zgodnie z wnioskiem zawartym w pozwie i uzasadnionym treścią § 2 ust. 1 i 2 w zw. z § 6 pkt 6 Rozporządzeń MS z dnia 28.09.2002 r.,(t.j. Dz.U. z 16.04.2013 r., poz. 461 i t.j. Dz.U. z 23.04.2013 r., poz. 490). Oznacza to, że pozwanego obciąża obowiązek poniesienia 74% kosztów procesu poniesionych przez strony i z tego tytułu należało zasądzić na rzecz powodów sumę równą różnicy kosztów poniesionych, a należnych.

W toku postępowania część kosztów sądowych została pokryta tymczasowo ze środków Skarbu Państwa. Objęły one opłaty od zgłoszonych powództw w wysokości 7150,- zł, oraz wydatki w wysokości 430,- zł (k.471), 378,52 zł (k.514), 200,- zł (k.525), 100,- zł (k.542). Łącznie suma ta wyniosła 8258,52 zł i przy uwzględnieniu dyspozycji art. 113 ust. 1 i 2 u.k.s.c. w zw. z art. 100 k.p.c. z roszczenia zasądzonego na rzecz powodów należało ściągnąć po 1/3 z 26% tej kwoty, zaś pozostałą część od pozwanego.